

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گفته‌ها

در قانون آیین دادرسی کیفری

آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح

(دکترین و رویه قضایی)

جلد هفدهم

تدوین:

موسی رحیمی

محمد مهدی مخبریان نژاد

رضا رحیمی دهسوری

انتشارات چتر دانش

عنوان قراردادی عنوان و نام پدیدآور	ایران. قوانین و احکام Iran, Laws, etc : آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح (دکترین و رویه قضایی) : آیین دادرسی کیفری آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح/ تدوین موسی رحیمی، محمدمهدی مخبریان نژاد، رضا رحیمی دهنسوری. تهران: چتر دانش، ۱۴۰۰. : ۷۶ ص: ۵/۲۱×۵/۱۴ م.س. : گفته‌ها در قانون آیین دادرسی کیفری؛ ج. ۱۷. : دوره ۲-۱۳-۵-۴۱۰-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۵۳۳-۰ : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۵۳۳-۰
مشخصات نشر مشخصات ظاهری	وضعیت فهرست نویسی : فیفا یادداشت یادداشت
فروست شابک	عنوان دیگر : آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح (دکترین و رویه قضایی). : کتابنامه. : آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح (دکترین و رویه قضایی). : آیین دادرسی جزایی — ایران — Criminal procedure — Iran حقوق جزا — ایران — Criminal law — Iran رویه قضایی — ایران — Jurisprudence — Iran جرائم نظامی — ایران — Military offenses — Iran
وضعیت فهرست نویسی : فیفا	عنوان دیگر
یادداشت	موضوع
یادداشت	
عنوان دیگر	
موضوع	
	شناسه افزوده شناسه افزوده شناسه افزوده رده بندی کنگره رده بندی دیویی شماره کتابشناسی ملی اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیفا
	: رحیمی، موسی، ۱۳۴۸ -، گردآورنده : مخبریان نژاد، محمدمهدی، ۱۳۶۵ -، گردآورنده : رحیمی دهنسوری، رضا، ۱۳۶۶ -، گردآورنده : KMH۴۶۰۹ : ۳۴۵/۵۵ : ۸۵۶۹۸۳۱ : اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیفا

نام کتاب	: گفته‌ها در قانون آیین دادرسی کیفری آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح (دکترین و رویه قضایی) جلد هفدهم
ناشر	: چتر دانش
تدوین	: موسی رحیمی- محمد مهدی مخبریان نژاد- رضا رحیمی دهنسوری
نوبت و سال چاپ	: اول - ۱۴۰۱
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۵۳۳-۰
قیمت	: ۵۰۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خمینیری جاوید (اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این‌ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتردانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

پیشگفتار

۴۵ به نام خداوند بخشاینده مهربان

همان به که نیکی بود یادگار	نباشد همی نیک و بد پایدار
نخواهد بدن مر تو را سودمند	همان گنج دینار و کاخ بلند
سخن را چنین خوار مایه مدار	سخن ماند از تو همی یادگار
ز گوهر ورا پایه برتر سزید	سخن را سخن دان ز گوهر گزید
چنان کن که بر داد پویی همی	تو ای آن که گیتی بجویی همی

شاهنامه فردوسی

سلامت و سعادت فرد و جامعه و روح و جسم در گرو کسب رضای خداست^۱ احکام الهی، حدود و مرزهایی است که خداوند مقرر داشته است و اجازه تجاوز^۲ و حتی نزدیک شدن به آن‌ها را نمی‌دهد^۳ یکی از وظایف حکومت برقراری نظم و مجازات تعدی‌کنندگان به حدود الهی است^۴، دستیابی به حقیقت مستلزم جمع آوری دلایل، تحقیق از متهم، بزه دیده، شاهد و سایر افراد ذی‌ربط در فرآیند دادرسی است، به‌گونه‌ای که به کرامت و حیثیت اشخاص آسیب وارد نشود، شرافت آیین دادرسی کیفری از آن جهت است که عهده‌دار بیان سازوکارهای رعایت و تضمین عدالت در فرآیند تحقیق، رسیدگی و اجرای حکم است، و اهمیتش به این خاطر است که قوانین جزایی ماهوی را از حالت سکون خارج کرده و با در اختیار قرار دادن ابزار مناسب، مسیر را جهت اجرای عدالت ریل‌گذاری می‌کند.

با توجه به گسترده‌گی منابع مورد نیاز جامعه حقوقی، کتاب حاضر که دفتری از مجموعه ای ۲۰ جلدی است به آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح اختصاص

۱. سوره مائده، آیه ۱۶ ﴿يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ﴾

۲. سوره بقره، آیه ۲۲۹ ﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

۳. سوره بقره، آیه ۱۸۷ ﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا﴾

۴. سوره صاد، آیه ۲۶ ﴿يَا دَاوُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ﴾

یافته است و به شرح و تفسیر مواد قانونی مرتبط با آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح از قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ به ترتیب زیر پرداخته است:

- نظریه‌های شورای نگهبان
- دکترین و اندیشه‌های حقوقی
- منابع معتبر فقهی و فتاوی مشهور فقیهان
- آرای وحدت رویه هیئت عمومی دیوان عالی کشور
- آرای قضایی شعب دادگاه بدوی و تجدیدنظر و دیوان عالی کشور
- نظریه‌های مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه
- نظریه‌های مشورتی اداره کل حقوقی سازمان قضایی نیروهای مسلح
- قوانین و مقررات مرتبط

از اندیشمندان و دانشجویان گرامی تقاضا دارد از طریق نشانی‌های زیر با ارائه پیشنهادها و نظرات نگارندگان را مورد عنایت و لطف قرار داده و یاری رسانند.

موسی رحیمی

MosaRahimi@hotmail.com

مهدی مخبریان نژاد

Mm_mokhberiannejad@yahoo.Com

رضا رحیمی دهنسوری

RezaRahimi127@yahoo.Com

فهرست

- پیشگفتار ۴
- فصل اول - کلیات ۷
- فصل دوم: تشکیلات دادسرا و دادگاه‌های نظامی ۱۳
- فصل سوم: صلاحیت ۱۹
- فصل چهارم: کشف جرم و تحقیقات مقدماتی ۲۷
- مبحث اول: ضابطان نظامی و تکالیف آنان ۲۸
- مبحث دوم: کارشناسی ۳۱
- مبحث سوم: احضار ۳۲
- مبحث چهارم: قرار بازداشت موقت ۳۴
- مبحث پنجم: مرور زمان ۳۵
- فصل پنجم: وکالت در دادسرا و دادگاه نظامی ۳۷
- فصل ششم: ترتیب رسیدگی، صدور و ابلاغ رأی ۳۹
- فصل هفتم: تجدیدنظر و اعاده دادرسی ۴۳
- فصل هشتم: اجرای احکام ۴۵
- فصل نهم: زندان‌ها و بازداشتگاه‌های نظامی ۴۹
- پیوست قوانین و مقررات ۵۳
- فهرست منابع ۶۸

فصل اول – کلیات

ماده ۵۷۱- سازمان قضایی نیروهای مسلح که در این قانون به اختصار سازمان قضایی نامیده می‌شود، شامل دادسرا و دادگاه‌های نظامی به شرح مواد آتی است.

۱. وزارت دادگستری - وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در اجرای اصل یک صد و بیست و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران «قانون آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی» که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیست و هشتم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و نود و سه با اجرای آزمایشی آن به مدت سه سال موافقت گردید و در جلسه مورخ هشتم مهر ماه یک هزار و سیصد و نود و سه کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی مطابق اصل هشتماد و پنجم (۸۵) قانون اساسی تصویب و در تاریخ ۱۳۹۳/۷/۳۰ به تأیید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۲۰۱/۵۳۶۶۴ مورخ ۱۳۹۳/۸/۱۰ مجلس شورای اسلامی واصل گردیده است، به پیوست جهت اجرا ابلاغ می‌گردد. رئیس جمهور.
۲. مواد ۵۷۱ تا ۶۴۸ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۳ به آیین دادرسی کیفری نظامی اختصاص داده شده است. از نظر تاریخی «در سال ۱۲۹۹ اولین قانون تشکیل محاکم نظامی در ۵۴ ماده و در سال ۱۳۰۱ قانون جزای نظامی در ۲۷۲ ماده و قانون اصول محکامات نظامی در ۱۲۹ ماده تنظیم و به موقع اجرا گذاشته شد. در سال ۱۳۰۷ قانون جدیدی در ۲۸۲ ماده جانشین قوانین سابق شد» و نهایتاً قانون دادرسی و کیفر ارتش مصوب ۱۳۱۸/۱۰/۴ تحت عنوان قانون مستقلی به بیان مقررات مربوط به آیین دادرسی کیفری نظامی پرداخت. (رحمدل، آیین دادرسی کیفری ج ۲، ص ۳۵۴).
- قوانین مرتبط: از قانون الحاق سازمان قضایی ارتش به دادگستری جمهوری اسلامی ایران: ماده واحده - در اجرای اصل یک صد و هفتاد و دوم قانون اساسی جمهوری

اسلامی ایران از تاریخ تصویب کشور از ستاد مشترک ارتش این قانون سازمان قضایی ارتش جمهوری اسلامی ایران جدا و به جمهوری اسلامی و کلیه دادرها و وزارت دادگستری محلق می‌گردد. دادگاه‌های نظامی مستقر در سراسر

ماده ۵۷۲- رئیس سازمان قضایی از بین قضاتی که حداقل پانزده سال سابقه خدمت قضایی داشته باشند، توسط رئیس قوه قضائیه منصوب می‌شود.

ماده ۵۷۳- رئیس سازمان قضایی علاوه بر ریاست اداری و نظارت بر کلیه سازمان‌های قضایی استان‌ها، ریاست شعبه اول دادگاه تجدیدنظر نظامی استان تهران را نیز برعهده دارد و می‌تواند یک نفر قائم‌مقام و به تعداد لازم معاون داشته باشد.

تبصره- ایجاد تشکیلات قضایی و اداری در سازمان قضایی و انتصاب قضات سازمان همچنین تغییر سمت یا محل خدمت آنان با رعایت اصل یکصد و شصت و چهارم (۱۶۴) قانون اساسی به تشخیص رئیس قوه قضائیه است. رئیس سازمان قضایی می‌تواند پیشنهادهای خود را در موارد مزبور به رئیس قوه قضائیه ارائه نماید.

۱. مستنبط از ذیل ماده (۱۵۰) سازمان قضایی نیروهای مسلح).
قانون آیین دادرسی کیفری مصوب قوانین مرتبط: از قانون اساسی اصل ۱۳۹۲، اختیار رئیس سازمان قضایی استان به‌عنوان رئیس حوزه قضایی نسبت به جرائم نظامیان، در اجرای ماده (۱۵۱) قانون یادشده قابل تفویض به معاون وی می‌باشد.
(از نظریه ۲۴۶۴۴۳/۳۴/۷-۲۴۶۴۴۳-۱۳۹۴/۹/۲۵ اداره کل حقوقی یا بدون رضای او محل خدمت یا تخلفی که موجب انفصال است به‌طور موقت یا دائم منفسل کرد یا سمتش را تغییر داد مگر به

اقتضای مصلحت جامعه با تصمیم
رئیس قوه قضائیه پس از مشورت
با رئیس عالی کشور و دادستان
کل. نقل و انتقال دوره‌ای قضات بر
طبق ضوابط کلی که قانون تعیین
می‌کند صورت می‌گیرد». از قانون
دادرسی نیروهای مسلح جمهوری
اسلامی ایران ماده ۹: نیروهای
نظامی و انتظامی بنا به پیشنهاد
رئیس سازمان قضایی مکلف به
انتقال حقوقدانان نظامی و پرسنل
مورد لزوم به این سازمان هستند.

ماده ۵۷۴- معاونان و مدیران کل سازمان قضایی می‌توانند با ابلاغ رئیس
قوه قضائیه، عضو دادگاه‌های نظامی یک و یا تجدیدنظر نظامی تهران نیز باشند.
تبصره- مقررات این ماده فقط درباره دارندگان پایه قضایی و یا قضات نظامی
قابل اجرا است.

ماده ۵۷۵- هرگاه در اثر وقوع جرم، ضرروزیان مادی به نیروهای مسلح وارد
شود، یگان مربوط مکلف است تمام ادله و مدارک خود را به مرجع تعقیب
تسلیم کند و نیز تا قبل از اعلام ختم دادرسی، دادخواست ضرروزیان خود را
تسلیم دادگاه کند. مطالبه ضرروزیان و رسیدگی به آن، مستلزم رعایت تشریفات
آیین دادرسی مدنی است اما نیازی به پرداخت هزینه دادرسی ندارد.

تبصره ۱- دعوای اعسار از پرداخت محکوم‌به موضوع این ماده، باید به طرفیت
یگان محکوم‌له دعوای اصلی اقامه شود.

تبصره ۲- یگان متضرر از جرم، حق طرح دعوی، دفاع و پیگیری دعوی، اعتراض
و تجدیدنظرخواهی را مطابق مقررات مربوط دارد و گذشت یگان مذکور مسموع
نیست.

۱. با توجه به مواد ۱۰ و ۵۷۵ قانون
آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲
و اصلاحات و الحاقات بعدی، در
مواردی که خسارت مادی به یگان
نظامی وارد می‌شود، مانند ارتکاب
جرائم اختلاس و اتلاف اموال و
استفاده غیرمجاز و ایراد خسارت
به اموال نظامی، یگان نظامی شاکی

محسوب می‌شود و از حقوق شاکی جرائم فرار از خدمت و لغو دستور، و از جمله اعتراض به قرارها و یگان نظامی صرفاً اعلام‌کننده جرم است و شاکی محسوب نمی‌شود. تجدیدنظرخواهی نسبت به آراء برخوردار است؛ اما در مواردی که (نظریه ۹۴/۱۲/۱۹-۷/۹۴/۳۴۹۴ ا.ح.ق.) در نتیجه ارتکاب جرم، خسارتی به نیروهای مسلح وارد نمی‌شود، مانند

ماده ۵۷۶- رسیدگی به دعوی خصوصی اشخاص حقیقی و حقوقی که به تبع امر کیفری در دادگاه‌های نظامی مطرح می‌شود، مستلزم تقدیم دادخواست و رعایت تشریفات آیین دادرسی مدنی است.

ماده ۵۷۷- تخلف از مقررات مواد (۵۷۵)، (۶۰۶)، (۶۰۷)، (۶۱۳) و تبصره (۳) ماده (۶۰۳) این قانون، به حکم دادگاه نظامی، موجب محکومیت به انفصال از شغل از سه ماه تا یک سال می‌شود.

فصل دوم: تشکیلات دادسرا و دادگاه‌های نظامی

